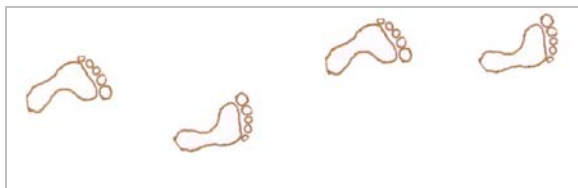

KÖNYVISMERTETÉS

B. Fabbri – S. Gualtieri – F. Amato:
Sulle orme dei primi ceramisti – On the traces of early potters

CNR-ISTEC, Faenza, Italy, 2007

Az olasz szerzők műve egy több nyelven íródott (olasz-angol, szlovén-angol, román-angol) oktató könyvecske, amely egy a Culture 2000 európai uniós támogatási program keretében megvalósított pályázat egyik terméke. A teljes pályázat SeePast („lásd a múltat”), a „South Eastern European Pottery: Archaeology and Scientific Techniques” elnevezésből alkotott betűszó, néven ismert és olasz, szlovén, illetve román szakemberek részvételével szerveződött. A SeePast célja a régészeti kerámia leletanyag modern tudományos vizsgálatának megismertetése a laikus közönséggel; a kísérleti régészet és a kerámia archeometria népszerűsítése; illetve a különféle, a témakörben érintett tudományterületeken működő intézetek közötti kapcsolatok kiépítése vagy serkentése (honlap: www.uab.ro/seepast).

Ennek a kiterjedt tevékenységnek egyik fontos eleme volt az oktatás különféle szintjeire eljuttatni

azt az ismeretanyagot, amely a ma emberét az újkőkori ősökkel összekapcsolhatja. Az ismertett könyv az általános iskolás gyerekek számára nyújt élvezetes betekintést az újkőkori agyagművesség – és azon keresztül az egykori mindennapi élet – részleteibe. Nemcsak a gyakorlatban történő kipróbálás (kísérletezés) lehetőségét teremti meg – az agyag felkutatásától az edényformáláson át a kiégetésig –, hanem olyan tudományos ismereteket is játékos, könnyed formában képes megismertetni 7–13 éves gyerekekkel, amelyeket a legtöbb országban (hazánkban is) csak egyetemeken és csak specializált képzés keretében sajátítanak el a leendő kutatók. Természetesen a könyv tanulmányozásával nem válhatnak a gyerekek kutatókká, azonban érzékenységük-érdeklődésük a kultúrtörténetünk és a tudomány iránt nagymértékben fokozható.

A könyv mintha egy mesét mondana el. A gyerekek számára a befogadást nagymértékben megkönnyíti a könyv illusztrációja, mely kedves és kifejező kézi rajzokból, illetve a kísérleti munka során készült fotókból áll. A történet egyszerű: Sara, egy általános iskolás kislány, egy nap cserépdarabokkal jelenik meg az osztályban, amelyeket a mezőn talált. A leletekről kiderül, hogy neolitik kerámiák töredékei, és ez a tény felkelti az osztály érdeklődését.

Az esemény egy olyan folyamatot indít el, amely az újkőkori fazekasság behatóbb megismerését célozza meg.

Tanáruk segítségével a gyerekek szak-embereket kérnek meg, hogy meséljenek nekik a cserepekről. Így ismerkednek meg a régészettel, jutnak el egy valódi ásatásra, ahol maguk is kutathatnak leletek után, és végül azt is megértik, hogyan következtek a sok apró jelből a régészek egy akár 7000 éves közösség mindennapjaira.

A továbbiakban azt tűzik ki célul, hogy maguk is képesek legyenek készíteni a neolitik edényekhez hasonló tárgyakat. Ehhez először tisztába kell jönniük azzal, hogy milyen nyersanyagot kell keresniük a kerámiakészítéshez, vagy hogy milyen folyamatok révén lesz a lágy agyagból kemény cserép. Ebben segít a gyerekeknek az anyagvizsgáló szakértő, aki elmeséli, hogy miért fontos jól megválasztani a nyersanyagokat, alaposan összekeverni őket, gondosan kiszárítani a kialakított edénytestet, végül pedig a megfelelő módon kiégetni azt. Ezután a „kis kutatók” ellátogatnak egy archeometriai kutatólaboratóriumba, ahol a gyakorlatban láthatják, hogy miért hasznos mikroszkóp alatt, illetve különféle ásványtani-kémiai analízáló műszerek segítségével megvizsgálni a cseréptöredékeket. Az archeometriával foglalkozó szakemberek (pl. vegyészek, fizikusok, geológusok) segítenek megválasztani a gyerekek agyaggyerő helyre és készítési módszerre vonatkozó kérdéseit.

A sok ismeretanyag begyűjtését követően a gyerekek számára végre elérkezik az idő, hogy a gyakorlatban is próbára tegyék magukat. Egyben arról is bizonyosságot szerezhetnek, hogy az eddig hallottak nem csupán a „felnőttek határtalan fantáziájának szüleményei”. A további munkában egy geológus és egy a kísérleti régészetben és fazekasságban jártas szakember nyújt segítséget. A geológus terepi ismereteit felhasználva a gyerekek felkutatják és kitermelik a megfelelő agyagot és a fazekas irányítását követve alkalmazzák az edényformálási és -díszítési technikákat. Végül a maguk ásta gödörben, a maguk gyűjtötte fával a kiégetésre is sor kerül.

A valódi értékét ennek az oktató könyvecskének persze a gyakorlati tapasztalat adhatja meg, de a kedves kiállítású kiadvány és a hozzá kapcsolódó, DVD-n rögzített filmcseke (amely a könyvbeli történetet filmesíti meg) talán másoknak is kedvet adhat ahhoz, hogy az általános iskolákban ilyen interaktív módon próbálják meg az – akár már magasabb képzési szintek felé mutató – ismereteket befogadtatni a gyerekekkel. Végezetül hozzátenném, hogy talán nem tévedés azt gondolni, hogy Magyarországon az archeometriával foglalkozó szakemberek között akadnának partnerek egy ilyen vállalkozáshoz.

Szilágyi Veronika
geológus, MTA Izotópkutató Intézete

Alkalmazott ásvány- és kőzettan. ***Az ásványok és az ember a mai Magyarországon területén a XVIII. század végéig.***

Tud. konf. 2007. március 2. Bányászat Geotudományok. A Miskolci Egyetem Közleménye. A sorozat 74. Miskolc Egyetemi Kiadó, 2008 pp. 1-253 Szerk. Szakáll Sándor

2007.03.02-án Miskolcon előadótudást rendeztek "Az ásványok és az ember a mai Magyarországon területén a XVIII. század végéig. Fókuszban az ásványi anyag" címen a Miskolci Egyetemen. Az ülésen elhangzott előadásokat példamutató gyorsasággal jelentették meg a rendezők (Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kara, Társrendezők: Herman Ottó Múzeum, Magyarhoni Földtani Társulat Ásványtan-Geokémiai Szakosztálya és az OMBKE Egyetemi Osztálya)

Az előadótudást szervezte és a kötetet szerkesztette Szakáll Sándor. Ajánljuk mindazok figyelmébe, akik a Magyarországon használt történeti és régészeti korok nyersanyagainak kutatásával foglalkoznak.

Tartalom

Tanulmányok / Papers

Kőeszköz-nyersanyagok Magyarországon területén / Raw materials for stone tools in Hungary – T. Biró Katalin

Ásványi eredetű festékek Magyarországon területén / Mineral paints in Hungary – Sajó István

Kerámia nyersanyagok, kerámiák Magyarországon területén a neolitikumtól a XVIII. század végéig / Ceramic raw materials, ceramics in Hungary from the Neolithic to the end of the 18th century – Szakmány György

Érc, salak, fémek / Ores, slags, metals – Molnár Ferenc

Üvegkészítés Magyarországon a kezdetektől a XVIII. századig / Glass-making in Hungary from the beginnings till the 18th century – Főrizs István

Építészeti kőanyagok előfordulása és felhasználása Magyarországon területén a XVIII. századig / Occurrence and use of building stones in Hungary until the 18th century – Török Ákos

Az 1800 előtt ismert drágakövek – áttekintés / Precious stones known before 1800 – Papp Gábor

Ásványok a gyógyszerkincsben / Minerals in the pharmacy – Grabarits István

Kivonatok / Abstracts

A Miskolc-avasi paleolitikumi kovakőbányászat földtani-ásványtani háttere / Geological-mineralogical background of the Paleolithic flint mining on the Avas Hill, Miskolc – Hartai Éva, Szakáll Sándor

A Kárpát-medence V-VI. századi berakásos díszítésű ötvöstárgyainak ékkőanyaga / Gems of the inlaid goldsmith's works from the 5th-6th century in the Carpathian Basin – Horváth Eszter

Történeti habarcsok datálási lehetőségei a „hidraulikus tényező” alapján / Dating possibilities of historical mortars based on the “hydraulic factor” – Kelemen Éva, Rózsa Péter

Terepfelszín-rekonstrukció célú fúrások és anyagvizsgálatok a Szederkény, Kukorica-dűlő

(M60-95-ös) lelőhelyen (Baranya megye) / Drillings and analyses for the reconstruction of ancient topography in Szederkény, Kukorica-dűlő (locality M60-95, Baranya County)– Kovaliczky Gergely, Dezső József

Balatonöszöd (Temetői dűlő) lelőhely késő rézkori kőeszközeinek kőzettani vizsgálata / Petrographic examination of the stone tools from Balatonöszöd (Temetői dűlő), Late Copper Age – Péterdi Bálint, Horváth Tünde, Szakmány György, Kasztovszky Zsolt

A fehérvárcsurgói üveghomok bányászata és ásvány-kőzettani jellemzői / Mining and mineralogical-petrographical characteristics of the glass-sand of Fehérvárcsurgó – Thamóné Bozsó Edit, Balogné Bozsó Judit